

Solun öncülüğü mümkün mü? (2)

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

Çarşamba günü yayımlanan yazımda, içinde bulunduğumuz şu sıralar dünyadaki değişim

momentumunun kapital ve teknoloji anlamına gelen sağın elinde bulunduğunu söylemiştim. Bu koşullar altında acaba sol gene bu dünyanın değişimine öncülük edebilir mi sorusu ciddi bir açmazı daha başlangıçta içinde barındırıyor. Çünkü, mevcut durum ve onun kavramsal hale getirilmesi, ilk bakışta teknolojinin ve sermayenin mülkiyetini elinde bulundurmeyen sınıfların değişime öncülük edemeyeceğini de dolaylı olarak kabul ediyor. Fakat her şey bununla sınırlı değil ve onu anlamak yeni bir solu tanımlamanın da ilk, zorunlu ve temel şartını meydana getirecek.

Böyle bir sorunun tarihin akışını tersyüz etmek açısından bir önemi var. Çünkü, bugüne kadar süregelen mantıkta sanki sermaye ve teknolojinin dünyayı değiştirmesinden sonra sol onu yeniden düzenlemek gibi bir işleve sahipti. Yani terimleriyle söylemek gerekirse sol artçı 'a posteriorist' bir konumdaydı. Dolayısıyla sorun acaba onu öncü 'a priorist' bir çizgiye taşımak mümkün müdür biçimini alıyor.

Bugün solun yeryüzünde yaşadığı dağınıklığın en önemli nedeni bu. Sol, sermayenin büyüttüğü ekonomiyi daha sonra hakça bölüştürmek gibi bir görevle kendisini kısıtlamış durumda. 1980'den beri devam edegelen süreç hâlâ büyüme ağırlıklı olduğundan bu mantıkla perçinlenmiş sol, ister istemez olanların bir bunalım, bir tıkanma noktasına gelmesini bekliyor. Bu, her şeyden önce onu 'kıyametçi' (apokaliptik) bir konuma yerleştiriyor. Ortaya çıkmak için, ön almak için kıyametin kopmasını bekleyen bir ideoloji. Solun korkulan, 'arkaik' olduğunu, 'statik' olduğunu düşündürten en önemli etkenlerden birisi bu.

O zaman soru şu biçime giriyor: Acaba solu bunalım çözücü niteliğinden soyutlamadan onu içinde yaşanan günün gerçeğiyle örtüşmüş, ona katkıda bulunan ama ona yön de veren, onu biçimlendiren 'çağcıl' bir çizgiye taşımak mümkün mü? Değişim kavramından anlaşılması gereken budur. Bu, dünyanın yaşadığı gerçeği onunla birlikte düşünmek çabasıdır ve tekrar edeyim çok zordur.

Bu bağlamda, ideolojik içeriği elbette tartışmaya açıktır, ama '3. Yol' böyle bir arayışın uzantısıdır. Bu modele göre sol dünyayı onun içinden kavramalıdır. Bu ikili bir süreçtir ve solun klasik işlevine göre daha zordur. Çünkü hem dünyanın hızını kavrayacak, o hızın taşınması gereken yere toplumu ve insanı götürecektir hem de bunu yaparken hakçı, eşitlikçi olacaktır. Bu, hem liberalizmi bütün boyutlarıyla içerecek hem de sosyalizmin değer yargılarını bağrında taşıyacak demektir. Sol bu anlamda hem büyütecek, hem bölüştürecektir. Bu bağlamda Türk solunun en önemli kozu küreselleşmenin gerçeğini kavrayıp, işlevciliğini üstlenip, kazanımlarına sahip çıkmasıdır. Çünkü, sermaye ve teknoloji bu bütünleşmeyi zaten doğal olarak varlık nedeni olarak yaşamaktadır. Bu solun 'eklemlenmecî' özelliği ve ona duyduğu ihtiyacın dile getirilmesidir.

İkincisi, bu mantık solu çatışmacı bir kimliğin dışına taşıyacak ve solu uzlaşmacı, katılımcı bir kimliğe büründürecektir. Ne var ki, bu uzlaşmacılık, solun ayrışma noktalarını ihmal etmesi anlamına gelmez. Bu bağlamda kalan ve kimden ve neden yana olduğunu vurgulayan bir sol, mesela AB benzeri konularda 'a priori karşıt' olmaktan çıkacaktır. Solun milliyetçilik batağında saplanıp kalmasını da gene ancak böyle bir mantık engelleyecektir.

Bütün bunlar, aslında solun tarihsel niteliğine yeniden kavuşması demektir. Çünkü bugün sahip olunan liberal demokratik değerlerin kurucusu unutmayalım ki soldur ve işte sol öncülüğü ancak bu tarihsel gerçeği yeniden uygulamakla kazanacaktır.